

Slovenski List.

Neodvisno slovensko krščanskosocijalno glasilo.

Štev. 3.

V Ljubljani, v soboto 19. januarja 1901.

Letnik VI.

„Slovenski List“ izhaja v sobotah dopoldne. — **Naročnina** je za vse leto 8 K, za pol leta 4 K, za četrlet 2 K. Vsaka številka stane 14 vin. — **Dopisi** pošiljajo se uredništvu „Slov. Lista“ — **Nefrankovani dopisi** se ne sprejemajo; rokopisi se ne vračajo. — **Naročnina, reklamacije in oznanila** se pošiljajo upravnistvu „Slov. Lista“. Uredništvo in upravnistvo sta v Ljubljani, **Gradišče štev. 15.** Uradne ure od ure 3—6 pop. — **Oznanila** se računajo po navadni ceni.

O nemškutarjih.

Papirnaté so Vaše čake,
In Vaše puške iz lesa.

Ob volitvah za mestno skupino so liberalci ponavljali v jednomer, da se veže katoliško-narodna stranka z Nemci in da je vsled tega nemškutarjska. Celo „Novice“ so pisale v tem smislu. Napadali so vzlasti kandidaturu novomeškega prošta in z grdimi lažmi stavili njega med nasprotnike slovenskega naroda. Z ljudmi take baže je treba govoriti ječkrat odkrito besedo in jih razkrinkati take, kakoršni so v resnici. Ti ljudje, ki kriče kot hajduki, kadar se gre samo za krik, da so skrajni narodni radikalci, so dejansko zvezani z Nemci v deželnem zboru, deželnemu odboru in dež. šolskem svetu. V vsem njihovem delovanju tudi izven dež. zbora se kaže ta zveza. Pokazala se je tudi zadnjič pri državnozbornih volitvah. Pribijmo!

1. Liberalci so hoteli vreči Povšeta, ki ga sovražijo, kar le morejo. Postavili so za kandidata Zupančiča. Zmage so pa upali od kočevskih glasov. Povšeta poznajo marsikje tudi na Kočevskem. Storil je v gospodarskem oziru Kočevcem že mnogo uslug. Zato so mu izražali že iz raznih krajev svoje zaupanje in tudi pred zadnjimi volitvami je dobil več pisem, v katerih so mu vplivni močje od tam obetali, da bodo delali zanj in sicer sami od sebe. Kar naenkrat se je v Ljubljani med liberalnimi Nemci in slovenskimi liberalci napravil načrt, da morajo kočevski kmetje glasovati za Zupančiča. Dzimsky je šel agitirat zanj. In kako se je agitiralo? Ne samo, da se je povdarjalo, da morajo biti Nemci za Fortschritt, torej nastopiti proti katoliško-narodni stranki, marveč naravnost se je trdilo, da je Zupančič nemški kandidat. Agitiralo se je, da je obljubil, da ne vstopi v noben klub, in da se mora on, nemški kandidat, voliti proti Slovencu Povšetu. To je prvo dejstvo, katero podajamo v premislek vsem tistim, ki iščejo nemškutarjev v katoliško-narodni stranki.

2. Protikandidat novomeškega prošta, z večino 30 glasov izvoljeni Plantan je pisal v Kočevje in prosil za tamošnje glasove. Obetal je da bo varoval nemško posest na Kranjskem. To je brez dvojbe najbolj vplivalo na razsodnejše kočevske meščane, ki so sicer liberalnega mišljenja, da so jeli promišljati in izpregledali, kakšno značajnost imajo slovenski liberalci. Zato jih je nagnilo za novomeškega prošta. Če torej kdo še zine o nemškutarstvu katoliško-narodne stranke, vržemo mu v lice poziv, naj radikalec Plantan pokaže slovenskemu svetu pisma, ki jih je pisal na Kočevsko, in objavi, kaj je obetal Nemcem za svojo izvolitev. Slovenski svet ima pravico to vedeti.

3. V Ljubljani so postavili Nemci svojega kandidata. Pri posvetovanju o tem jih je nekaj naravnost predlagalo, naj volijo dr. Tavčarja. Vsprejel se je sicer sklep, da se poskusi z lastnim kandidatom, toda dokazano je, da je dobro 60 Nemcev glasovalo za dr. Tavčarja. Vprašujemo torej: Kedo je nemškutar?

Za Tavčarja so glasovali tudi do mala vsi socijalni demokratje. Iz kakšnega vzroka? Na to se glasi jedini odgovor: Zvezali so se vsi, ki nasprotujejo katoliškemu načelom, proti katoliško-narodni stranki. Herod in Pilat sta si podala roke tisti dan. Ob volitvah za kmečke občine in za mesta, obakrat se je pokazalo jasno kot beli dan, da so slovenski liberalci zatajili narodni program in šli jedino le kot liberalci v boj. Samo katoliško-narodna stranka je ohranila neomadeževana svoja načela. Ni jih izdala z nobeno koalicijo, z nobenim kompromisom. In če je kaj mož, ki niso njenega prepričanja in niso pri mestnih volitvah dali glasov kakemu njenemu kandidatu, česar ne moremo kontrolirati, je to njihova lastna zadeva. V tem slučaju so delali po svoji vesti in po svojem prepričanju, ki jim je velelo postaviti se na stran odkritosrčnosti in poštenja. Ni jih bilo kaj! A kar jih je bilo, morajo in brez dvojbe tudi priznavajo, da stranka ni bila v nobenem dogovoru z njimi, da jih ni, ne prosila in jim ni ničesar obetala.

To so dejstva. In po njih naj sodi pošten slovenski svet zadnje volitve. Jedna najgrjih stvari je izmišljati si o nasprotniku pregrehe, ki jo je kedo sam storil. Tako pa delajo naši liberalci. Mi apeliramo na zavednost in značajnost vseh poštenih Slovencev, naj sami preiskujejo zgodovino zadnjih volitev. Če bodo pri tem iskali resnice, bodo našli to, kar smo povedali v tem članku, potrjeno v polni celoti. Potem bodo pa vedeli, kam naj štejejo oholo vpitje naših liberalcev o narodnosti. Spoznali bodo tolpo komedijantov, ki se igra z najsvetejšimi stvarmi za svoj dobiček!

Državnozbornske volitve v Celju.

V mestni skupini Celje-Brežice je bil za državni zbor izvoljen poslanec dr. Josip Pommer, nemško nacionalne barve, proti slovenskemu kandidatu dr. Ivanu Dečko. Vsled nečuvvenega nemškega terorizma in volilne korupcije je prodril dr. Pommer s 83 glasovi večine proti 132 glasovom večine pri zadnji volitvi leta 1897. Napredovali smo torej v splošnem oziru za 49 glasov. Absolutne večine ima dr. Pommer samo 42 glasov. Še ena taka zmaga pa je nemška trdnjava padla. Prava zmaga je pri onih, a moralno imamo mi.

Mi smo napredovali na vseh krajih z izjemo v Šmarji, Vojniku in Rogatcu, kjer so se izdajske kukavice dale podkupiti in v Vitonju, kjer so nas za tri glasove ogoljufali. Sicer je škoda, kakor se iz naslednjega pregleda vidi, malenkostna tudi v teh krajih. Najlepši napredek kažejo trgi: Šoštanj, Sevnica, Kozje in Konjice ter mesto Celje. Lepo in junaško se je držala savinjska dolina, katera je poslala vse svoje zavedne moče v boj. Vse volilce so dali Gornjigrad, Ljubno, dva Nemca sta izostala na Vranskem, jeden bolnik v Mozirju, trije Nemci ozir. mokračvi v Žalcu.

V dokaz in primerjanje našega napredka v naslednjem številu glasov leta 1897. in danes:

O civilizaciji.

Predaval dr. F. K. v »Znanstvenem klubu« v Mariboru dne 23. listopada 1900.
(Dalje.)

II. Razvitek človeške narave je civilizacija. Človek je pa po svoji naravi ζῷον πολιτικόν, družabno bitje, torej v civilizaciji se mora vspešno razvijati in zboljševati društveni položaj z individualnimi zmožnostmi. Po načelih aristotelske filozofije je popolnost bitja v razvoju njegovih zmožnosti. To velja tudi za človeka. Razvitek in napredek je torej temeljni pogoj za civilizacijo. Ako primerjamo predzgodovinske izkoptine v kakem muzeju s pariške svetovne razstave, ali ne moremo strmeti nad napredkom? Zatorej je čudno slišati trditev Hellwalda, Moleschotta in drugih materijalistov, da človek v humaniteti, in npravnosti ni napredoval, ampak se le razvil. Kaj je razvitek, če ne napredek? Toda zgodovina in filozofija nam branita postaviti absolutni napredek kot načelo. Zgodovina nam namreč kaže velike krize v civilizaciji, da človek ravno tako lahko nazaduje kakor napreduje, in sicer se to zgodi vedno vsled zlorabe ali enostranskega razvijanja človeških zmožnosti. Da, če človek

nazaduje, pade lahko nižje kot žival. Napredovanje in propadanje civilizacij kot zgodovinsko dejstvo pobija najbolj materijalističen nauk o podedovanju. Kriva je tudi misel, da je civilizacija nekaj čisto novega, ali da je že nekaj gotovega. Civilizacija je človeško delo, zatorej pač lahko napreduje, toda vedno ima tudi senčne strani. Pojem civilizacije, kakor smo ga v prejšnjem delu določili; je ideal, kolikor bolj se mu približa dejanska civilizacija tega ali onega naroda, tem popolnejši je. Zgodovinsko in konkretno ni civilizacija, ki bi se mogla postaviti kot nepremičen vzor vsem časom. Ako odpremo povestnico človeške civilizacije, vidimo na vsakem listu poleg resnice in luči zmeta in temo, poleg čednosti hudobijo, poleg heroične požrtvovalnosti grdo sebičnost, zraven lepo razvite državljanske prostosti okove brutalnega robstva.

Ena najsijajnejših dob v zgodovini civilizacije je pač doba Periklova in doba neposredno za njim. V filozofiji je intelektualna moč grškega naroda dosegla nepričakovano višino in globino, izdelki lepih umetnosti so nam še dandanes nedosegljiv vzor; governištvo, pesništvo, zgodovinstvo je cvetlo. Na Atencih občudujemo držav-

ljanske čednosti. V gospodarskem oziru so Atene postale svetovno skladišče; meščani se vesele svoje prostosti in svojega blagostanja. Ali je pa res to vzor civilizacije. V intelektualnem oziru nam daje na to odgovor Platon, oni čudoviti modrijan starega sveta, ki se je povspel v idealne višine, prodril v globine človeške duše in vesti, podal lepih naukov o npravnosti in čednosti, ta veleum priporoča v svoji „Državi“ uredbe, ki se smejo imenovati najžalostnejša zmeta človeškega uma. Prav po darwinistično-selekcijski teoriji uči Platon, da se naj samo popolnoma zdrava in močna deca vzgaja na državne stroške, slabejša pa se naj zapre v poseben zavod na samotnem kraju. Čisto slaba pa se naj zavrže. Ali naj nam civilizacija s takšnimi madeži služi kot ogledalo, civilizacija, ki z nogami gazi svetost zakonske zveze in obiteljsko radost ter zadušuje najplemenitejše človeško čustvo, ljubezen med stariši in otroki.

Ali je morda današnja civilizacija tak vzor? Žal, da ne moremo pritrditi. Statistika uči, da z moderno civilizacijo raste število zločinov, od katerih jih je 70—80% pripisovati alkoholizmu; istotako raste število samomorov in blaznih. Ali

	Leta 1897.		Leta 1901.	
	Slovencl	Nemci	Slovencl	Nemci
Celje	88	344	115	497
Žalec	36	4	56	0
Mozirje	32	—	43	—
Gornji Grad	60	—	63	—
Vransko	51	2	54	—
Ljubno	37	—	37	—
Vojnik	22	26	25	32
Konjice	10	47	22	50
Vitanje	2	19	1	20
Laško	7	34	11	41
Brežice	31	67	39	77
Kozje	29	8	38	19
Šmarje	33	5	35	11
Rogatec	9	39	4	49
Sevnica	33	21	46	17
Šoštanj	28	28	53	28

Nikdar več ne zmagajo v tej skupini Nemci, in če bi delali še s tako silo. Napeli so vse moči, prinašali so bolnike, pretili so svojim dolžnikom z odpovedjo denarja, obrtnikom so obetali skrajni bojkot, uradnike so mučili z denunciacijami, pritiskalo se je na uradnike od zgoraj. Volil je tudi predsednik okrožnega sodišča pl. Wurmser, seveda nemško. Celjski Slovenci vemo sedaj, kakega nasprotnika imamo v njem. Je pač Gertscherjeve baže.

A tudi našim volilcem slava, kateri so kljub nesramnim in umazaniam zabavljivcam pijane tolpe izvršili in opravili svojo narodno dolžnost. Posebno gre čast **slovenski duhovščini**, katera je morala toliko prestati, da so se nad tolikim zasramovanjem zgražali celo pošteni Nemci ter protestantje, in da je vis. č. gospoda celjskega opata mral pred steklami napadenci neki Nemeč varovati. Vse priznanje zaslužijo slovenski obrtniki, kateri so kljub terorizmu od nasprotne strani neustrašeno v boju stali. —

Glavni in prvi agitator nemške stranke v Celju je bil uradni predstojnik Fürstbauer, kateri je ves svoj uradni voliv uporabil za dr. Pommerja; skoro nič manj ni storil dr. Jabornegg ter neizogibna Oechs in Ambroschitz.

V Šmarji so nemško stvar ščitili sodnik Wagner, notar Toplak, oficijal Kolarič, vsi c kr. uradniki . . .

Kozjansko nemštvo so rešili sodnik Golingsheim bivši slovenski državnozborski kandidat, notar Filofaro, kanclist Sortory in davkar Gril — tudi vsi c kr. uradniki.

Podobno je bil tudi v Konjicah poleg dr. Ledererja na nemškem braniku sodni pristav dr. Zangger.

Mi poudarjamo vse to, da se naši poslanci opozore na razmere med spodnještajarskim uradništvom, posebno med sodnimi uradniki, nad katerih nepristranostjo Slovenci niti dvomiti ne bi smeli. To je menda Avgijev hlev, na kate-rega je že svoj čas bivši poslanec g. dr. Lavo-slav Gregorec visoko ministerstvo opozarjal.

Rezultat je za Slovence tedaj, čeprav negativni, pa gotovo jako ugoden. Pri tem se ne sme prezreti, da je od zadnjih volitev potekla doba samo treh let; če pa do prihodnje volitve, katera bi imela biti v šestih letih od danes, na predujemo v dosedanem razmerju, potem sedi dr. Pommer kot celjski poslanec zadnjič v državnem zboru, — če pa pride splošna, direktna volilna pravica, potem se z nikomur ne pogajamo več.

Na vsak način je to zadnja nemška zmaga v Celju. — Bog živi naše volilce! Le vztrajno naprej!

Izvirni dopisi.

Iz Kranja, 17. januarja. „Gorenjčev“ dopis iz Kranja, ki razmesarja zadnje volitve, se bere kakor jeremijada. Vidi se, da naši nasprotniki ne morejo preboleti očitne oslabelosti svoje stranke. Komu se pač tako opravičujejo? Dr. Ferjančič sam dobro ve, da njega niso volila gorenjska mesta, temveč so ga rešila le notranjska, naravno je torej, da bo delal le za tē kakor do sedaj. Ali se opravičujejo svojim volilcem, katerim so se po stari navadi lagali, da zmagajo z ogromno večino? Le tem se ni treba, ker so sami dosti „zavedni“! Bržkone velja to opravičevanje nam, da niso z nami volili boljšega kandidata, kakor smo ga imeli do sedaj. Mi jim tega ne očitamo, kakor cni nam, ker jih poznamo, da nimajo niti svoje volje, niti zrele politične razsodnosti. Tudi jih ne rotimo, kakor oni nas, naj ne hodimo volit, kajti mi se le smejemo njih naivnosti, v kateri hočejo meščanom prepovedovati, da bi se potegovali za boljšega kandidata, kakor so ga imeli doslej. Dopisnik priznava, da je pri nas 30 zavednih klerikalcev, žal, da mi nismo v stanu naštetih 30 zavednih liberalcev! Če pa nas druge volilce nazivljete s klerikalci, se tega ne stršimo, ker vemo, da to našemu ugledu prav nič ne škoduje. Mi javno priznamo, da duhovništvu nismo nasprotni, medtem, ko vi v svojih glasilih vedno zabavljate čez nje, vender pa pri vsaki sapici, ki preti omajati vaše stališče, iščete zavetja v farovžih. Radovedni smo tudi koliko mežnarjev ste odbili, če so bili pripravljeni voliti z Vami. Ravno tako ne zametujete nemških glasov!

Malenkostna oskosrčnost je, preštovati in uvrščevati volilce svojega nasprotnika. Na to polje osebnosti vam ne bomo sledili. Kje je vaša liberalna svoboda in doslednost? V časnikih upijete, da je volitev tajna, da vsak voli po svojem prepričanju, ko pa pride dan volitve, malone, da ne zahtevate, da vsak volilec pokaže listek vašim agitatorjem, ali pa čefu samemu, da se drugič ne bo izpodtaknil nad osodepolno številko 13 in bo natanko poučen, kateri volilci so mu odpadli. Za občinske volitve se še ne zmenimo toliko kakor vi, ki morate braniti

svoj „parlament“, v katerem vam je utrditi svoje pozicije, da vam jih valovje opozicije ne izpodmelje. Z delovanjem vašega „parlamenta“ so meščani res „mal' content!“ Da bi mi držali križem roke, medtem, ko bi vi delali za svoje koristi in si pridobivali pristašev, to bi bila v vaših očeh nam namenjena nesebičnost. Kaj pa je pri vas značajnost? Bržkone, ona krepost, s katero naj bi vam pomagali naše mesto ohraniti na stališču srednjega veka! Mi imamo iste državljanske pravice, kakor vi, in najmanj toliko politične razsodnosti! Zato se ne bomo ravnali po vaših navodilih; odslej se vidimo — proti vaši volji — pri vsakih volitvah!

Politiški pregled.

Dunaj ostane krščanski! Oči zavednih kristijanov in glupih liberalcev širom Avstrije so bile v ponedeljek obrnjene na Dunaj, kjer so se združili liberalci, soc. demokrati in Židje, da vržejo dosedanje krščanskosocijalne zastopnike pri državnozborski volitvi za mestno skupino. Krščanski socijalci pa so združene nasprotnike sijajno odbili in pomnožili število svojih glasov za 16.000. Samo v I. in II okraju so prodrli židje, a to pot ne več z veliko večino kakor še l. 1897. Tudi te dve trdnjavi so kršč. socijalci tako omajali, da skoro gotovo pade. Dunaj ostane torej krščanski. Nade nasprotnikov se niso izpolnile. Prav je dejal dr. Lueger: Mislili so nekdanj Turčini, da imajo našo ljubo domovino že v rokah, Dunaj pa jih je odbil in occident je zmagal proti orientu. Tak historičen moment je sedaj tu! Dunaj se drži in oproščeni bodo ostali naši bratje orijentskega vpliva!

Razmerje strank v državnem zboru. Do včeraj je izvoljenih 36 nemških liberalcev, 45 pristašev nemške ljudske stranke, 23 ustavovernih veleposestnikov, 4 nemški svobodomiselnih „divjaki“, 1 pristaš nemške kmečke stranke, 21 nemških radikalcev, 22 krščanskih socijalcev, 23 udov kat. nemške ljudske stranke, 5 katolikov, ki ne pripadajo še nobeni zvezi, 4 udje katoliškega centra, 10 socijalnih demokratov, 1 neodvisen socijalist, 19 Italijanov, 19 fevdalnih veleposestnikov, 3 udje moravske osrednje stranke, 53 Mladočehov, 5 čeških agrarcev, 5 čeških narodnih delavcev, 2 češka katolika, 60 članov poljskega kluba, 9 članov poljske ljudske stranke, 10 Malorusov, 6 Rumunov, 15 Slovencev, 10 Hrvatov in 2 Srba, skupaj 413 poslancev, 12 poslancev še treba izvoliti.

Kaj bo z državnim zborom? Nemški radikali nameravajo v jedni prvih sej drž. zbora staviti predlog, naj se takoj uzakoni nemški državni jezik in da mora veljati ta določba tudi za deželne zbornice in odbore. Da državni zbor na tak način ne bo prišel do mirnega delovanja, je gotovo.

so ideal sredstva, s katerimi Angleži in Prusi širijo „evropsko civilizacijo“ v Aziji in Afriki? Ali je morda današnje ekonomično, moralno in socijalno stanje vzor civilizacije? Trpka ironija! Optimistični evdaimonizem je proglasil napredek v civilizaciji za najvišjo srečo, a mesto tega nam Hartmann ob koncu 19 stoletja pove naravnost, da je cilj civilizacije splošno vničenje. Kaj klasično sliko nam o tej civilizaciji podaje slovenski pesnik:

Noč prihaja v mojo tiho sobo;
luč umira pred menoj na mizi,
v zadnjih iskrah že trepeče plamen —
noč prihaja v moje trudno srce.

In na stenah vstajajo počasi
temne sence z bledimi obrazi,
vame gledajo oči globoke,
bližajo se mrtve mi roké. . .

Izsušena že so moja lica,
in izpraznjena je moja duša. . .
vse razstrosil sem bogastvo svoje,
vse do dna izpraznil svojo dušo —

Zdaj je tukaj veliki bankrot . . .
Luč umira pred menoj na mizi,

vame gledajo oči globoke,
bližajo se mrtve mi roke.

Ivan Cankar: Noč. (Lj. Zv. 1899, str. 280.)

Ta pesem ni le slika duše pesnikove, marveč v polnem pomenu tudi one civilizacije, ki na vsa usta kriči, da je in hoče biti „moderna“. Ali pa ni ta strahotna fotografija znamenje, da tu ni vse v redu?

Bilo pa napačno reči, da je napredek civilizacije kot tak kriv te praznote. Nikakor ne! Med temnimi stranmi gre skozi stoletja civilizacija, ki spolnuje človeka in zapušča trajne sledove v zgodovini. Pravi napredek civilizacije se kaže v tem, da se umstveno obzorje širi, npravno življenje čisti, socijalna nasprotstva ublažujejo, sredstva za gmotno blagostanje množijo in pravilnejše razdeljujejo. Ne smemo se pa ozirati samo na družbo kot celoto, ampak tudi na posameznika. Ta dva činitelja, individualne in socijalne izpremembe, dajata civilizaciji nov vzlet in določujeta nove smeri. Jasen dokaz za prvo imamo v najepohalnejšem pojavu, kar jih pozna zgodovina, v prestopu od stare grško-rimske civilizacije v krščansko evropsko. V svojem postanku in razvoju v prvih stoletjih kr-

ščanstvo ne naskokuje naravnost takratne družbe in državnega sestava, ne povzročuje velikih socijalnih prevratov, češ, moje kraljestvo ni od tega sveta; sužnje uči slušati, za cesarje in oblastnike moli, rimsko društvo gre naprej svojo pot. Društvo ostane isto, toda pri posameznikih vidimo velikanski intelektualno-moralni preobrat. Dovolj je, opozoriti na imena: Justin filozof, Tertulijan, Avguštin itd. Krščanstvo je naravnost merilo na individuum, na preobraženje notranjega človeka, njegovega mišljenja in čutenja. In s tem je prenovilo obličje zemlji.

Imamo pa v zgodovini vzgledov dovolj, kako tudi zunanji socijalni preobrati dajejo civilizaciji nove smeri. Bodi dovolj opozoriti na križarske vojne, na pad Carigrada, na francosko prekucijo itd.

Individualni in socijalni razvoj torej pospešujeta, oziroma tudi zadržujeta civilizacijo. To dvojno pa nikakor ni ločeno, marveč ozko spojeno, drugo sledi iz drugega in predpostavlja drugo. (Dalje sledi.)

Nova trozveza. Ruski listi vedo poročati o novi trozvezi, ki se snuje na Balkanu. V trozvezo stopijo Srbija, Bolgarija in Črnagora. Potovanje Črnogorskega princa Danila v Belgrad je baje prvi korak za uresničenje te zveze. Prvi vidni znak najnovejše tripelaliance bo železnica od ruske meje preko Rumunije, Bolgarije, Srbije in Makedonije v Dulcigno ob jadranskem morju. Ruski krogi so izredno vneti za to železniško zvezo, ker bi lahko tekmovala z avstro-ogersko železnico iz Sarajeva v Solun. Poleg Rusov so prijazni tej ideji umevno tudi Italijani, ki bi imeli od nje posredno korist, ter baje tudi Francozi.

Rusija in Perzija. Rusija je sklenila pogodbo s Perzijo. V tej pogodbi se je Perzija obvezala, da ostane nevtralna v slučaju, ako bi Rusija imela vojno na Vztoku in se je izjavila, da noče delati v tem slučaju Rusiji ne le nobenih zaprek marveč da še dovoli ruskim četam, da se prevažajo po perzijskem ozemlju.

Vojaka v Južni Afriki. Buri so zasedli Tulbagkos, ki leži sto angleških milj od kapekega mesta. V Kallfontainu so uničili brzojavni urad. Angleški kraljici daje vojska v Južni Afriki toliko skrbi, da je zbolela. Kraljica ne more ne jesti ne spati. Vsled tega so letos na angleškem dvoru odpadle vse ob novem letu navadne slovesnosti.

Domače novice

Pasjeverstvo med Slovenci. Za pravoslavje delajo zadnji čas slovenski liberalci. Dati hočejo s tem duška svojemu sovraštvu do katoličanstva, do vere naših očetov. Dobra bi jim bila pač vsaka vera, da bi jih le osvobodila katoliških „verig“. Zamenjati pa hočejo ti pristni brezverci, ki pse in opice imenujejo svoje brate, le nekaj zunanjšega, le obleko, da bi si pod njo lajšali vest. Izbrali so si za obleko, — ker so razni Neslanci spoznali, da z luteranstvom nič ne opravijo — pravoslavje. Gočani na Vipavskem in Veliki Žabljani na Goriškem so že sklenili v gostilni (!) pri letošnji močni kapljici, da pojdejo v pravoslavje. Pa, hm, ta smola! Kaj jih ne čaka, ko umrjo! Katoliški duhovnik jih ne boče blagoslovil, ko pojdejo v razkol, in sv. sinoda v Petrogradu je sklenila, da pravoslavna duhovščina ne bo smela pokopati niti Leva Tolstega, ki je vendar veliko manj grešil zoper krščansko misel, kakor pristaši „Slov. Naroda“ in „Soče“. „Slov. Narod“ je sedaj ves zbeگان. Že si je bil dr. Tavčar kupil popovski visoki klobuk brez okrajev, na, kar mu da natisniti Malovrh v „Narod“ tale slavospev: „Zelotstvo duhovščine je pač na vsem svetu enako veliko. Iz Petrograda poročajo, da je izdala sv. sinoda na vse škofove ukaz, da se v slučaju smrti grofa Leva Tolstega v nobeni pravoslavni cerkvi ne sme čitati maša zadušnica za Tolstega. Tudi je prepovedala sv. sinoda običajni krščanski pokop tega najslavnjšega pisatelja veleuma, zlasti pa se pravoslavna duhovščina njegovega pogreba ne sme vdeležiti. Znano je, da je ruska duhovščina med najslabše omikanimi sloji ruske družbe, ter nima duhovščina med inteligenco nobenega ugleda. Blazno sovraštvo duhovščine sega torej tudi na Ruskem še preko groba! To pač niso pravi namestniki Kristusa!“ — Takó je pisal „Slov. Narod“ že letos! No, Veliki Žabljani bodo gotovo napravili „velike žnablje“, ko bodo to čitali. Liberalcem res družega ne ostane: ali udati se „slabo omikanemu“ in „blaznemu“ popu iz pokvarjenega krščanstva, ali pa dobiti kakega dobro omikanega bratca, ki po štirih hodi, da jim bode poškrpil grob, ne da bi pokvaril krščanstva notri ležečega liberalnega pravoslavca. Liberalci so pred zelotstvom varni jedino le še mej čveteronožci z naprednim repom. To je mnenje sv. sinode v Petrogradu.

Prismodarije „Slov. Naroda“. Odkar je dr. Tavčar izvoljen državnim poslancem, je neodgovorni urednik „Slov. Naroda“ izgubil še to malce sramu, kar ga je imel pred volitvami. „Slov. Narod“ je res postal najbolj neumen list. Zadnji ponedeljek sta Malovrh in Tavčar začela učiti škofa — ne kako se kradejo žlice, ampak — kako naj škof piše pastirske liste, da bo liberalcem všeč. Ta predrznost je pa že malo

predebela. Tavčar pravi, da bi škof moral v listih imeti ozir tudi na tiste katoličane, ki so liberalci (to je Tavčar zapisal pri prvi steklenici!), dalje je škof politični uradnik (!) in mu je zabranjeno porabljanje svoje uradne oblasti v nekompetentno uplivanje (tu je Tavčar izpraznil drugo steklenico); in tako je nastal v deželi čudni položaj, da država pač kaznuje tiste, ki žalijo cerkvene uredbe in čutila, ne kaznuje pa tistega, ki brani cerkvene uredbe in čutila (pri tem Tavčar izprazni tretjo šampanko); tudi najnovejše pastirsko pismo ljubljanskega knežškofa kaže skrajno ultramontanstvo, rečemo da Anton Bonaventura hrepeni po absolutnem gospodstvu nad vsemi stanovi in nad državo (pumf, četrta steklenica!) Kolika razlika mej nazori škofa Jegliča in nadškofa Careva: Škof Jeglič priporoča duhovnom, da naj oznanjajo, katera politika je prava, nadškof Carev je pa rekel: Ne mešajte se v nobeno stvar in ne držite se nobene stranke, ker jutri bodete pa stirji liberalcev; da, škof Jeglič ne pozna intencov verstva in je v nasprotju s papežem, katerega smo mi imenovali „izvrg človeštva“. (Prazna je peta steklenica in spisan prvi članek za „Narod“)

Dr. Tavčar je pozival v svojem listu dr. Šusteršiča, ko ga je grdo žalil, naj toži. Dr. Šusteršič je tožil. Dr. Tavčar se pa sedaj noče zagovarjati, češ da je imun. Kakšno ime zasluži tak človek!?

Kaj je naprednost? Dr. Tavčar piše v „Narodu“: „Mandat dolenskih mest je torej prešel iz rok moža (Šukljeja) ki je stal nekako v sredi mej obema strankama v naši deželi, a — po zadnjem nastopu (v Novem Mestu) — klerikalcem že bližje ko nam, v roke zanesljivega in odločnega pristaša napredne stranke“. — Besede Šukljejeve so meščanom po Dolenskem še dobro v spominu. S kurjo slepoto morajo biti udarjeni Črnomaljši in Metličani, nekdanji častilci Šukljejevi, ako se jim še ni posvetilo, da bi vedeli, kaj je naprednost.

Kakšni tepci so liberalci, se vidi iz telegramov „Slov. Naroda“. Malovrh načetka na papir vsak dan po deset telegramov za dr. Tavčarja. Žirovske krave se že smeja to izmišljenim podpisom in v uredništvu narejenim telegramom. Čuki v liberalnih gnezdih pa še vedno mislijo, da so pristni. O, ti tepci!

Mestna ječa — strašilo za občinske volitve v Kranju. Iz Kranja se nam piše: Razun različnih anons, ki jih sam sebi anonisira, je prevzel „Gorenjec“ še jezikovne cenzure drugih listov — gotovo v dokaz, da mu manjka bolj šega gradiva. Pravi nadalje, da vrši le časnikarsko dolžnost, ako objavi tajne pogovore med prijatelji — toda sam „svojih“ pa ne objavlja. Slaven državnik od nas nihče ne bo, tudi vi Gorenčevi kimavci ne, drugače seveda, če vas zasluge pri „Gorenjcu“ dvignejo na ta ščit. — Naravnost groza nas je pretresala, ko smo brali o zavrtnih ovadbah, ki se vrše po anonimnih pismih. To je pač najboljši dokaz, kako je razvito naše policijsko nadzorstvo, odkar ima tako ženjalnega poveljnika. Umislili smo se čisto v one grozopolne čase beneških ječ, v katerih so se politični nasprotniki — meni nič tebi nič — potapljali v morje. Ali pozabili smo, da je ta šef pravi liberalci; pričakujemo, zato od njega, da bo imel s hrabrim vojskovodjem vsaj toliko usmiljenja, kakor ga je imel svojedobno z županovim sorodnikom, za katerega osvobojenje je izpostavil cenjeno življenje svoje. Letá je bil prišel v mrzli zimski noči pod ključ v mestni hiši iz istih razlogov, kakor najnovejši ovadbeneč. Ko pa so njegovi prijatelji prihiteli pod okno policijskega poveljnika, ter mu objavili, da se njih prijatelj nahaja v železnih pesteh postave, skočil je poveljnik po konci — prepasal se — ne z mečem, temveč le z vrvice ponočne halje, in hitel, kolikor je mogel po strmem klanecu navzgor odpirat vrata „nedolžnemu“ jetniku — Rogovileži imajo pač srečne čase, dokler jim stoji na strani tako mehkosrčna policijska pomoč.

Dobro mu je dal po zobeh. G. Rajko Perušek ocenjuje v Zvonu brošurico „Prešeren in Slovanstvo“, ki jo je izdal prof. dr. Ilešič. Na

koncu kritike pravi g. ocenjevalec: „Gospodu prof. Ilešiču pa gre zasluga, da je očistil podobo pesnikovo vse različne šare, katero so njegovi obožavatelji nanjo nametali. Čestitam.“ Tudi mi čestitamo Zvonu, da je dobil tak poklon, ker ravno on je bil, ki je Prešerna obdelaval s tako „šaro“. Lahko se prime za nos!

„Narod“ in „Gorenjec“ ne verjameta, da bi bil kdo po mošenjski občini agitiral za narodne kandidate. Naj vprašata Vrhnje in Gorico, ki sta Radovljici najbližji. Noše in Črnivec pa pravita, da je tisti „financar radovljiški, ki nima zvezd“ tudi prekrščeval Šusteršiče v Jelence. Kdo pa v Lešah? Kranjski gospod je poslal domov svojega pisarja. Dobil ni nič — izgubil pa dobro ime.

Z Gorenjskega. Minule so državnozbornske volitve. Huda borba je bila. Če pomislimo kakih umazanih in podlih sredstev so se posluževali liberalci pri agitaciji, moramo res veseli biti sijajne zmage, katero smo si priborili. Pri teh volitvah smo jasno videli, da so z liberalci šli čez drn in strn skoro povsodi trgovci in gostilničarji. Ravno ti so pri vsaki priliki nagovarjali kmete-volilce, naj volijo liberalne poslance, oziroma ne gredo volit. Naša dolžnost je opozoriti pošteno, katoliško ljudstvo na te liberalne podrepnike in je svariti pred njih obiskom. Seveda moramo v prvi vrsti sami dajati dobre vzglede. Skrajni čas je že, da se začnemo ravnati po tolikrat poudarjenim geslom: „Svoji k svojim“. Čemu bi podpirali liberalnega trgovca, ko imamo morda v bližini katoliškega moža, ki nam vsikdar rad postreže z dobrim, pristnim blagom. Ne bojmo se pri tem zamere! Posnemajmo dunajske krščanske socialiste, ki se natančno ravnajo po tem geslu; od tod tudi njih uspehi pri volitvah. Zahtevajmo zlasti po gostilnah odločno katoliške liste, ker podpirati liberalne gostilničarje je naravnost nesmisel in se pravi: gojiti gada na svojih prsih. Posnemajmo naše nasprotnike, ki se hitro spravijo nad gostilno, kjer so videli „Slovenca“ ali celo „Slovenski List“. Zakaj bi mi morali obiskati gostilne v katerih je „Malovrhova kahla“ evangelij? Bodimo tedaj odločni, neprijenljivi v svojih zahtevah, in boljše posledice se bodo marsikje pokazale.

Liberalna radodarnost. Tudi nas radovljiške okoličane nadleguje brezplačni „Rodoljub“. Prosimo naj Tavčarji in Vilfani raje manj računijo, tak gnoj pa potem zase obdrže.

Telegram iz Kranja: Mesto je brez vode. Malkontenti pijejo kapnico. Bonkontenti so hoteli piti Savo, pa jim Majdič ni dovolil. Število malkontentov raste; danes jih je 106, bonkontentov še 75. Pirc odpotoval v Kokro.

Kamnjal je v „Narodu“ neki radovljiški dopisnik dne 26. decembra na praznik kamjnane sv. Štefana dva učitelja, Šusteršiča ni volil nobeden izmed njih, eden celo Jelence! — Dopisnik še ni rekel, da se je zmotil. Luka še ni protestiral zoper tak „pranger“.

„Gorenjec“ in „Rodoljub“ se hodita letošnji predpust ženit v marsikako hišo, v katero si nista doslej upala. Žal, da niso srca nevest takim snubcem naklonjena.

Važna 50letnica. V Ljubljani se je slavila v nedeljo 50letnica obstanka trgovske in obrtne zbornike na Kranjskem. Slavlje je bilo jako svečano, udeležba veličastna. Zagrebška zbornica je bila odposlala na slovesnost dva zastopnika. Dr. Murnik je utemeljeval predlog, naj se ustanovi v Ljubljani slovenska trgovska akademija. Predlog je bil sprejet. Dal Bog, da se skoro uresniči ta želja, katero je navdušeno izražal „Slov. List“ že v prvih številkah prvega svojega letnika do danes.

Z Goriškega se nam piše: Liberalni napredek katerega sta iznašla Tuma in Gabršček, je prinesel Slovencem velik nazadek. Moralna moč v narodu je silno propadla. Liberalni Slovenci so paktirali z Verzegnassijem in ponujali jim slovenskih glasov v veleposestvu, ako bi liberalni Italijani hoteli glasovati zoper dr. Gregorčiča, zoper moža, ki je posvetil vse svoje imetje in svoje moči v blagor naroda. Kar se ni posrečilo v peti kuriji, šlo je v kmetskih občinah. Par furlanskih glasov iz Ločnika je pomagalo zmagati tolminskemu županu proti „Sloginemu“

kandidatu. Da je narodna zavest vsled tega zelo zrahljana, se ume samo ob sebi. Duhovni so posebno ogorčeni, da g. Miklavž na Slapu še vedno ne razume položaja in ne vidi, koliko škode dela liberalni slap.

Državnozborna volitev v III. volilnem razredu v Trstu. Pri državnozborni volitvi za III. razred v Trstu, katerega je pred letom 1897. zastopal gosp. Ivan vitez Nabrgoj, je bil izvoljen zopet Lahon Poldo Mauroner z 2742 glasovi proti 2001 glasu, katere je dobil slovenski kandidat g. dr. Ribač. Da so magistratovci pri tej volitvi vporabili vsa postavna in nepostavna sredstva, o tem ni treba da pišemo, ker je samo ob sebi umevno.

Skandal. Tržaška volitev v III. kolegiju je končana. Propali smo. In kje je temu vzrok? Okoličani, naše priprosto ljudstvo, se je pokazalo trdno in značajno, kot skalna tla, na katerih prebiva. Tisoč sedemsto in šest deset glasov je oddalo slovenskemu kandidatu Lah dobil je v njihovem ozemlju samo petsto sedem in sedemdeset glasov (1760 577) Vrglo nas je pa mesto, vrgla brezbožna inteligenca; ljudje, ki hočejo imeti v rokah vso komando, ki pa niso sposobni za nobeno delo, kamoli za kako žrtvo. Tržaško mesto je poslalo le 228 slovenskih volilcev na volišče. Sramota! Ob peti kuriji je ubogi delavec ponosno in zavestno izvrševal svojo dolžnost; sedaj pa tak padec; to ni normalno! Le 228 mož! To nam je neprecenljiv nauk, da utrdimo svoje demokratsko stališče. Ta inteligenca, to trgovstvo, ki se štuli v ospredje in hoče ovladati narod in brani svoje krivične privilegije, ki pa ne gane z mazincem, ko se gre za našo pravdo, zasluži naše zaničevanje. Proč z njihovimi privilegiji, potem se pokaže kmalu v Trstu in drugod drugačno lice.

Presvetli knez in škof bodo 22. januarja maševali na Brezjah, kamor dojdejo prejšnji večer iz Begunj.

Dr. Alfonz Mosche umrl. Dne 15. t. m. zvečer je umrl v Ljubljani odlični meščan, gospod dr. Alfonz Mosche, odvetnik in predsednik kranjske odvetniške zbornice. Pokojnik je bil vzoren rodoljub, ki se je v narodnem oziru pridobil nevenljivih zaslug. Bil je delj časa občinski svetnik in leta 1883. je bil izvoljen v dež. zbor, kjer je postal predsednik finančnega odseka. Mnogo zaslug si je nabral za „Narodni Dom“ v Ljubljani in za enakopravnost Slovencev na sodnih uradih. Izdajal in urejeval je časopis „Slov. pravnik“ ter si pridobil največje zasluge na prevodu občnega sodnega reda. Njegovo narodno delovanje je bilo vsestransko, nenavadno in vspešno. V političnem oziru ni stal na strani liberalnih prvakov. Rajnik je bil tudi vsled svojih prikupljivih družabnih lastnosti in blagega srca obče spoštovan in priljubljen. Vrlemu značajnemu možu časten in hvaležen spomin!

Umrl je v Ljubljani gosp. Ludovik Ravnikar, upokojeni dež. sodni svetnik v 73. letu svoje dobe. Svoj čas bil je tudi slovenski dež. poslanec. Od ustanovitve „Slov. lista“ bil je našemu listu zvest somišljenik in podpornik. Svetila mu večna luč

Drobne novice. Največji cirkus sveta Barnum & Bailey pride v Ljubljano. — Ferlinčevo gostilno v Ljubljani je prevzel gosp. Križ, ki je imel dosedaj gostilno na Tržaški cesti. — V Pulju ustanove novo nemško šolo. — Pri zopetni volitvi v krajni šolski svet je v Borovnici zmagala katoliško-narodna stranka. — Češki kolesarji v letošnjem poletju prirede v večjem številu izlet v našo domovino. — Pri državnozborni volitvi v mestni skupini Maribor in v skupini goriških trgov so Slovenci tudi propadli. — V letošnjem državnem proračunu je večja svota, da se po vseh deželah nastavijo združni in strukturji.

Ustrelil se je v Žužemberku dne 11. t. m., 22letni finančni nadstražnik Fr. Prosenec, doma iz Moravč. Vrok — nesreča v ljubavi.

Neznanega vtopljenca so našli dne 14. t. m. v Ljubljani na Fužinah. Moral je biti že dlje časa v vodi, ker ima eno oko že razjedeno.

Menjani službeni mesti. Pravosodni ministar je dovolil, da gg. deželne sodnije svetnik

Pavel Juva nčič v Kranju in sodnik Jan. Pogučnik v Krškem menjata svoji mesti.

Za osušenje doline Loškega potoka je kže prej dovoljenim 2000 K podpore poljedeljsko ministerstvo dovolilo še primankujočih 1000 K.

Skrlatice se nevarno širi v političnem okraju Kranj. Dosedaj je umrlo za skrlatico 16 otrok, 7 odraslih in 43 otrok je ozdravelo; bolnih je zdaj še 39 otrok in 4 odrasli.

Najnovejše vesti.

Pravica zmagala! — Ljubljanske obč. volitve razveljavljene!

Sinočni „Slovenec“ prinaša naslednji brzojav: „Dunaj, 17. januarja. Pred upravnim sodiščem se je vršila danes dopoludne ustna razprava o pritožbi Fr. Breskvarja in Avg. Erzina proti občinskim volitvam v Ljubljani leta 1899. Pritožbo je zastopal dr. Ivan Šusteršič, ljubljanski občinski svet pa dr. Lenoch z Dunaja. Upravno sodišče je ugodilo pritožbi in razveljavilo volitev v III. in II. razredu, vsled česar ugasne tudi mandat župana Hribarja.

Kakor bomba uplivala je ta vest na ljubljanske liberalce, opozicijski volilci pa so vzdignili glave po konci. Z razsodbo upravnega sodišča je sijajno obsojen ogerski način ljubljanskih občinskih volitev, obsojena so vsa protipostavna sredstva s katerimi se branijo liberalci, da bi jim v občinskem svetu ne gledala opozicija na prste. Hribar je moral stopiti raz svojega županskega prestola in z njim kislih obrazov odhajajo Tavčar, Turk, Tosti, Mali, Dimnik, Prosenec, Šubic, Požar. Vsi ti danes niso več ljubljanski občinski svetniki. Pravica je zmagala, liberalne spletke so razdrte!

Nič ne pomaga liberalcem, da so leta 1899. proti našim somišljenikom nastopali s pestmi, da so z nepravilnim reklamacijskim postopanjem hoteli ostati nemoteni pri mestni upravi, nič ne pomaga, da so numerirali in zaznamovali glasovnice, da so v komisiji liberalci odpirali glasovnice, da so falsificirali pooblastila, da so našim branili uhoč v volilno dvorano.

Danes so opozicijski volilci v zavesti, da jim je dano sijajno zadoščenje, razsodba upravnega sodišča podžiga njih pogum, liberalci pa so tako žalostni, da so včeraj celo svoje gostilne, v katerih so pred letoma hrupno obhajali „zmago“ pred časom zaprli in se sramote zarili v razne kote.

Kaj je sedaj ponosni Hribar? Nič več župan, — samo agent in prav radovedni smo, ako bode mestu povrnil plačo, katero je od leta 1899 protipostavno užival. Liberalcem je sedaj glavlar — Bleiweis. To označuje položaj v liberalnem taboru. Kako misli sedaj Ivan Hribar na velika podjetja, pri katerih je angažiral mestno premoženje? Preteče se pred njim dviga dejstvo, da ga skoro za razne stvari utegne vprašati opozicija. Upravno sodišče je dalo čast pravici. Pravica je zmagala! V boj za pravico! Opozicijski volilci, kvišku srca!

Ljubljanski ognjegasci naj hite gasit na ljubljanski magistrat. Tisti, ki so hoteli metati iz ognjegasnega društva zaslužne člane, leteli so sedaj sami s tako silo, da je pri tem pričelo goreti. Magistratni terorizem gori!

Zancek se smeja v pest. Župan je njega odslovil, sedaj je pa odslovljen župan. Danes meni, jutri tebi, si misli Zancek. Vresničilo se je prerokovanje, da bo Hribar prej šel z magistrata, nego Zancek.

Brzovlak povozil je danes zjutraj v Ljubljani pomožnega čuvaja Grčarja

Franc Doleneč, ki je umrl v Kranju, je imel zadnji četrtek veličasten pogreb. Pokopal ga je rojak dekan Koblar z obilno asistenco. Gimnazijci so mu lepo peli pred hišo in na pokopališču, ker si je pokojnik bil pridobil zaslug za gimnazijo. Bil je Doleneč doma iz preproste hiše v Železnikih, a povzdignil se je s svojo umnostjo in pridnostjo do blagostanja. Ker je bil blagega srca, pridobil si je spoštovanje v odličnih krogih. Toliko inteligenca še ni bilo v v Kranju, kakor ob njegovem pogrebu.

Iz Kranja se nam piše: Veliko senzacijo je vzbudilo po Kranju aretovanje „Sokolskega“ predtelovadca Ivana Engelmana, ki se je tako čudno telovadil doma, da je orožnik moral vrata vdreti, da je mogel osvoboditi neko žensko bitje. Engelmana je orožnik gnal vklenjenega na sodišče. Pri volitvah je bil Engelman desna roka Cirilova, hud agitator za napredek in svobodno misel.

GLASNIK.

Lepi vzgledi.

Francija je država presenečenj, v kateri so svojo srečo poskušali vže razni pustolovci z nepričakovanimi nastopi. Od pričetka velike revolucije in prve republike pa do danes je bila Francija torišče notranjih političnih intrig in prevratov. Vsak posamezni „veljak“ je hotel s silo v javnost uvesti svoje nazore. Kar je bilo včeraj dobro, je ondi danes vže zastarelo in preživljeno. Naravno, da ob takem tekmovanju niso mogli za „svobodo in prostost“ državljanov goreči framasoni vseh političnih frakcij dolgo molčati o tem, kar jim je najbolj na potu pri dosegu njihovih namenov, namreč o svobodi katoliške cerkve. Katoliška cerkev s svojimi nauki o morali je tem ljudem trn v peti in vse njihovo delovanje je posvečeno samo zatiranju vere in cerkve. Tu jim niso sveta niti njihova lastna načela. Tako n. pr. teptajo ti ljudje prav vselej načelo osebne svobode z nogami, kadar to služi njihovemu namenu. Tako se je zgodilo tudi sedaj, ko sedanja liberalno-socijalno-demokratska francoska vlada napenja vse sile, da bi odpravila vse samostane, njih premoženje pa pograbila. Vlada hoče prepovedati bivanje več ljudi v jedni hiši, ki imajo posebni namen in posebne predpise. S tem hoče odpraviti samostane in menihe, ki so se po prosti volji uvrstili v samostansko življenje. Da bi ložje zagovarjala svoj čin, je vlada popisala vse imetje samostanov, ki je v očeh liberalcev „mrtva roka“ in sedaj kaže svetu v tej luči delovanje menihov. O tem pa, koliko oni store za pouk, koliko podpirajo reveže in koliko dobrega store s svojimi misijoni tudi zunaj Evrope, o tem molče ti poštenjakoviči, ki se tudi ne zmenijo za proteste milijonov francoskih katoličanov.

Ako vse to preišljujemo, uvidimo takoj, kam meri liberalizem, in naj se skriva pod kakoršno koli krinko. Njegovo načelo je, odpraviti katoliško vero iz javnega življenja in mesto nje postaviti Venero in Merkurja zopet v stare pravice. Kaj imamo delavci pričakovati od takih nazorov, nam pove zgodovina dovolj jasno. Ljudje, ki si prisvajajo na svetu vso oblast in mislijo, da razven njih ni nobene sile več, ti ljudje so revno ljudstvo vedno zaničevali. Delo jim je bilo sramota in delavec jim je človek, ki ne zasluži nikakega spoštovanja. Naš ugled in naša sreča se oslanja edino le na krščanska načela; ko padejo ta, pade tudi delavski stan. In kot katolikom nam mora biti še posebno pred očmi rovanje liberalcev in socijalnih demokratov proti cerkvi. Z rekom: „Vera je privatna reč“ se skrivajo za vtrdbo, izza katere dejansko bijejo boj proti veri in pravosti. Smemo trditi, da ogromna večina onih, ki danes nasprotujejo katoliški cerkvi, tvori armado moralčnih propalic, katerim ni nobena reč sveta, in se valjajo v blatu nesramnosti, goljufije in oduševanja. Zato tudi sovraštvo proti nauku poštenja. Da je temu tako, vidimo lahko vsak dan, in Francija nam s svojim vzgledom v gonji cerkve to potrjuje. Toda vsaka sila do svojega časa. — In peklenka vrata cerkve ne bodo premagala!

Delavske drobtine.

Obrtniki pozor! Na Dunaju se vrši prihodnji mesec t. j. 17. svečana splošni obrtni sestanek. Mej najvažnejšimi točkami so na dnevnem redu: Preosnova obrtnega zakona, upeljava spsobnostne skušnje, odprava del po kaznilnicah, organizacija obrtnih zadrug, preskrbovanje za starost itd. Namen sestanka je, vse sklepe pred-

ložiti novoizvoljenemu državnemu zboru. Pripravljalni odbor vabi zlasti zadruge, naj se udeležijo zborovanja po svojih zastopnikih. Tudi posamezni obrtniki so dobrodošli! Želeti je, da se tudi naše zadruge in sploh obrtniki odzovejo temu vabilu. Vsak udeleženec naj se prej zgleda in napove naj ob enem dan in uro, kedaj se pripelje na Dunaj ter naznani vsaj, ako želi cenene stanovanja. Naslov je: „Central Genossenschaftsblatt, Dunaj X. Raaberbahngasse 15.“

Slava našemu poslancu pete skupine!

Ko smo se potegnili za častno izvolitev dr. Ivana Šusteršiča poslancem pete skupine, prepričani smo bili, da bode dr. Šusteršič poslanec, na katerega bodo lahko ponosni volilci. Še predno je pričel delati državni zbor je dr. Šusteršič te dni opetovano interveniral za izboljšanje delavskih razmer v Idriji in radi gimnazije v Idriji. Za dr. Šusteršičem je prišla k ministru deputacija soc. demokratov, a voditelj idrijskih soc. demokratov Rinaldo ni smel k ministru, ker ni rudar. Delavci naj torej le zaupajo našemu delavnemu poslancu pete skupine, ki bo s svojim velikim uplivom storil zanje vse, kar bo mogoče.

Zabavni večer. V nedeljo dne 20. t. m. priredi v dvorani „Kat. Doma“ „Krščansko soc. zveza“ predpustni zabavni večer z prireditvijo dveh šaljivih iger. Začetek zvečer ob 7. uri. Somišljeniki in prijatelji kršč. soc. delavstva se uljudno vabijo k vdeležitvi. Vstopnice prodaja knjigovez g. Breskvar in pa hišnik v „Kat. Domu“. Dobe se tudi zvečer pri blagajni.

Naša organizacija. „Slov. kat. delavsko društvo“ je priredilo pretečeno nedeljo dopoldne v „Katoliškem Domu“ društven shod, ki je bil dobro obiskan. Društven tajnik Moškerc je govoril o zahtevah delavstva, mej katerimi je posebno povdarjal znižanje delavnega časa in dobrega zavarovanja za bolezen, kakor tudi proti nezgodam. Uvesti je treba tudi preskrbovanje za dela nezmožne ljudi. V političnem oziru naj bi se naša država združila z Rusijo, sedanja trozveza ni primerna in ni v korist Slovanom niti v gospodarskem oziru. Gostinčar je govoril o državnozbornih volitvah, pri katerih se je pokazalo, da je socijalna demokracija zgubila mej delavstvom vpliv. Izmej prejšnjih 14 poslancev bo ta stranka zastopana sedaj le po desetih možeh v zbornici. Predlagal je resolucijo za splošno volilno pravico za občinski zastop v Ljubljani, katera se je vsprejela soglasno. Konečno je govoril tovariš Jeraj o krščanski pravičnosti in usmiljenju, na kar je predsednik shoda Urbar zaključil shod. — V nedeljo dne 20. t. m. t. j. (jutri) priredi društvo javen shod v „Kat. Domu“ z važnim dnevnim redom. Vsi delavci so vljudno vabljeni k shodu, kojega pričetek je ob pol 10. uri dopoldne. Somišljeniki vdeležite se shoda mnogoštevilno! — V nedeljo 13. t. m. popoldne ob 3. uri je imelo bralno društvo pri D. M. v Polju občni zbor. Č. g. Rihar je otvoril zborovanje, pozdravil navzoče ter podal letno poročilo. Poročal je za njim blagajnik in oba poročila sta se soglasno odobrila. Po volitvi odbora je gosp. Moškerc govoril o delavskih odnošajih v 15 in 16. stoletju, iz česar je razvidno, da so imeli takrat celo zakone, da ljudje niso preveč uživali. Dandanes pa niti za potrebo nimamo. Gosp. Gostinčar je govoril o reorganizaciji naših društev ter spodbujal navzoče k resnemu delu. Konečno je še g. Rihar opominjal navzoče, naj ne bero slabega časopisja, ki je pravi strup današnjih dni ter zaključil občni zbor. — V sredo zvečer je v „Kat. Domu“ v Ljubljani predaval č. g. Godec o zvezdoznanstvu. Poljudnemu in učnemu predavanju so sledili poslušalci s posebnim zanimanjem in marsikdo bi bil še rad poslušal, toda čas je hitro minil in tako s časom tudi zanimiva razprava. Pričakujemo, da nam o tem predmetu g. predavatelj še katerikrat kaj pove — V sredo dne 23. t. m. bo zopet predavanje, predaval bode g. dr. Schweitzer o jožefinizmu. Ker je vstop brezplačen, je želeti obilne vdeležbe. Naj nihče ne zamudi lepe prilike, ki se mu nudi v dosego duševne nabrazbe.

Iz Vevč. Tukajšnji delavci imamo svoje delavsko podporno društvo, katero ima namen,

podpirati obolele člane. Društvo je tudi v resnici vže marsikoga zdatno podpiralo. To pa tukajšne socijalne demokrate grozno boli. Obetali so cel teden, da pojdejo — (čujte in strmite) v tovarniško pisarno prosit, da se prepove to društvo, ker po njih mnenju škoduje bolniški blagajni s tem, da da svojim članom podpore. Ti žalostni junaki in borilci za delavsko izboljšanje so namreč mnenja, da je to potuha za delavce in da postajajo nalašč bolani, ker dobivajo poleg bolnišnine še podporo. In res se sliši, da sta šla dva teh žalostnih junakov k ravnatelju in mu predočila, kako škodljivo je to za bolniško blagajno, ako dobiva delavec poleg bolnišnine, še kako drugo podporo. Gosp. ravnatelj jim je seveda povedal na ušesa, da je to lepo, če delavci skrbijo zase. Povedal jim je tudi, da se zdravim ljudem ne daje nikaka bolnišnina; ker zdravnik določa ali je kedo zdrav ali bolan. Dejal jim je tudi, da smejo imeti delavci zaradi njega kolikor hočejo društev, samo če si kaj pomagajo. Čast takemu ravnatelju! Socijalni demokratje — žalostnega spomina, so jo odkurili z dolgim nosom. Sedaj jim preostaja samo še upanje na Ljubljano. Kdo jim bode tam pomagal rušiti naša društva, sicer ne vemo, to pa vemo, da tako prebrisanih ljudi glede neumnosti in nevednosti ni, kot so naši rudečkarji. Taki so naši nasprotniki, ki hočejo biti reševalci delavcev! Za bolnega delavca se jim zdi preveč, ako bi dobil še kje kako podporo. Mi naj bi nosili v njihova društva denar za njihove bogate voditelje, o, za te seveda bi ne bilo škoda. Morda jih je sram, da njihov blagajnik nima denarja za bolnike, vključ v visokim mesečnim doneskom. Pa saj še za zgoraj ni dosti, kaj še le za delavce. Sedaj delavci rudečkarje lahko še bolj spoznate. Ti rudečkarji delavce, ki so pri podpornem društvu, sumničijo goľufije in postopanja. To so res lepi prijatelji delavcev, ki imajo vedno na jeziku, da „črni“ za delavca nič ne store in še sodelavce na ta način sumničijo. Dobro vedo, da jim niti mačka ne more zaupati svojih mladih, pa vender vedno upijejo: Nas se oklenite, mi Vam bomo pomagali. Kdo Vam bode pa to verjel, dokler ste tako surovi in na tak način kažete svoje prijateljstvo do delavcev. Naše ljudstvo želi pač splošne zveze delavskih društev in trdne skupne organizacije, toda nikdar socijalno demokratične. Upamo, da se posreči kršč. socijalnemu delavstvu v kratkem uvesti tako zvezo. Na noge torej in na resno delo, in prišel bo čas, ko se bode svet še samo čudil in se pomiljevalno posmehoval temu, česar danes imenujemo socijalna demokracija. Bog živi krščanski socijalizem!

Katoliško izobraževalno društvo sv. Jožefa v Trziču ima 27. t. m. svoj občni zbor ob 4. popoldne v društvenih prostorih. Na dnevnem redu je: a) poročilo predsednika o društvenem delovanju, b) poročilo blagajnika o denarnem stanju, c) volitev novega odbora, d) Raznoterosti.

— r —

Glas Naroda Na prošnjo lista „Glas Naroda“ priobčujemo tole: U Zagrebu obstoji več treću godinu list, koji je prema svojoj važnosti u čitalačkim krugovima odviše malo poznat. Taj list jest „Glas Naroda“, neodvisno glasilo za boljak, ponku i prosvjetu hrvatskoga radništva. List je u prvom redu posvećen nastojanju oko staležnog boljka radnika, a onda razjašnjivanju svih onih pitanja, koja brez poznavanja istine mogu nepoučene radnike zavesti u tabor socijalne demokracije. Po svom zadatku list nije niti stranački niti vjerski, no stoji na podlozi hrvatskog narodnog načela i krščanskih principa. „Glas Naroda“ spaja uz borbu za napredak radništva i brigu oko obće prosvjete te popularizaciju naše domaće književnosti. Prema tomu je to list, koji zaslućuje, da ga se čita i širi. U nas su socijalna pitanja na žalost slabo poznata, dokaz, da ne živimo sa duhom vremena. Svi rodoljubni in politički krugovi morali bi uslied toga pomno pratiti za sada još skromni rad „Glasa Naroda“, a pogotovo bi trebalo, da ga šire u radničkim krugovima. „Glas Naroda“ stoji na čitavu godinu samo 2 for., a za siromašnije obrtnike i radnike 1 for. 50 nov. Pred platu prima uredništvo i uprava „Glasa Naroda“ u Zagrebu svojim somišljenikom Priporočamo

ta list, glasilo neodvisnega hrvatskega delavstva.

Kje se je pričelo 20. stoletje?*)

Mnogo se je trudila človeška pamet predno se je razvila do višine, na kateri stoji danes. O mnogih stvareh in naravnih prikazih se je nekdanj z določno gotovostjo sodilo ravno nasprotno, kakor sodimo mi. A še sedanji izobraženi svet se ni mogel zediniti ob vprašanju, kdaj se konča 19. in prične 20. stoletje. Vsi znamo, da postane dete jedno leto staro na dan prve obletnice svojega rojstva, in ravno isto velja tudi za krščansko štetje. Zatorej se 19. stoletje ne more končati preje, dokler ni svet naštel 1900 celih let. Kako nadaljno razpravljanje o tem ednostavnem dejstvu bi bilo popolnoma odveč.

A še v nekem drugem smislu se lahko stavi vprašanje: „Kdaj se prične 20. stoletje?“ ne da bi se moglo sklepati iz tega na nezdrav razum vprašalca. Še več, to vprašanje obsega v sebi še drugo, ki je: „Kje se prične 20. stoletje?“ Na vsako teh vprašanj se lahko odgovori na dva načina, in v vsakem slučaju je jeden odgovor običajno in drugi matematično in astronomično resničen.

Da naredimo to stvar kolikor mogoče jasno, mislimo si, da se raztegujeta po zemeljskem ravniku dva železniška tira. Spustimo sedaj raz jedne točke na greenwich skem meridianu dva vlaka, vsakega v nasprotno mer, vozeča z jednako hitrostjo.

Kje se bodeta ta dva vlaka srečala?

Vsak izmed njiju bode prevozil polovico zemeljskega obsega, in ker znaša zemeljski obseg ravno 360 meridianov, tedaj se bodeta srečala oba vlaka na 180. meridianu dolžine, ki je potegnjen skoro ravno čez sredino Tihega morja.

Ravno tukaj pa ni nobene suhe zemlje. Najbližja bi bila Byronov otok, kakih 90 zemljepisnih milj proti jugo-zapadu, zato si bomo predstavljali, da stoji tukaj postaja, na kateri lahko potniki pozdravijo drug drugega. Jedno prvih novic, katere bi izvedeli, bi bila, da niso vsi prišli na isti dan. Na primer, vzemimo, da je proti vzhodu vozeči vlak dospel tjekaj v ponedeljek 31. decembra 1900, in proti zahodu vozeči v torek 1. januarja 1901. Vzemimo tudi, da bi oba vlaka dospela na to postajo točno o polnoči 31. decembra — v greenwich-skem času — vender bi lokomotiva vshodnjega vlaka že lahko brlizgala svoj prvi pozdrav 20. stoletju, med tem ko bi lokomotiva zahodnjega puhalo sopar še v 19. Skratka prvi je pridobil, zadnji pa izgubil natančno dvanajst ur. In zakaj? Zato ker je proti zahodu vozeči vlak bežal pred solncem, drugi vlak pa je hitel solncu naproti.

Vsled tega so civilizovani narodi vsprejeli 180 meridian dolžine, to je črto, na kateri postane vzhod zahod in zahod vshod kot točko, na kateri se izpremeni datum. Na ti črti postane s šestim polnočnim udarcem iz večera jutro, ravno tako kakor postane iz vzhoda zahod in obratno. V smislu te trditve se torej lahko reče, da se je pričelo 20. stoletje na ti točki točno s šestim udarcem dvanajste ure v noči 31. decembra 1900.

V matematičnem in astronomičnem oziru je ta sklep pravilen, a ne v običajnem. Iz političnih vzrokov se računa čas po otokih ležečih blizo ali na 180. meridianu po onem sistemu, kakoršnega rabijo narodi, pod kojih oblast spadajo ti otoki. Posledica je, da se črta, na kateri se dan običajno spremeni ne strinja s 180. meridianom, ampak se pomika sedaj proti zahodu, sedaj proti vzhodu, kakor že ravno leže otoki. Ker leži kap vzhodnje Sibirije najbolj izven 180. meridijana, a se računa čas na njem ravno tako, kakor bi stal natančno na omenjenem meridianu, tedaj damo lahko v odgovor na vprašanje: „Kdaj in kje se prične 20. stoletje?“ — „O polnoči na vzhodnem kapu Sibirije.“ 25 minut pozneje se prične novo stoletje na Prijateljskih otokih (Friendly Islands) v Tihem morji ter se potem počasi pomika proti Aziji, Avstraliji ter za tem proti Evropi

*) Po Amerikanskem Slovcu.

Sedaj pa nastane še neko drugo jako važno vprašanje, kateremu je najti zadostnega odgovora, in to je: „Kje in kdaj je solnce prvega dne dvajsetega stoletja najprej dejanski zasvetilo?“

Na prvi pogled bi se zdel odgovor na to jako jednostaven. Mnogi izmed nas so se učili v zemljepisju, da je poldne istočasno v vseh krajih ležečih na istem meridianu, in ako bi bilo to resnično tudi o solnčnem vzhodu in zahodu, tedaj bi prebivalci ob 180. meridianu prvi zagledali solnce 20. stoletja. Dejstvo pa je, da je ona točka, kjer bi se naša dozdevna vlaka srečala, edina, kjer bi potniki videli njegov vzhod ob šesti uri — to je ravno v sredi med polnočjo in poldnem.

Vzrok temu je, da se črta jutranje svitlobe, ki predstavlja tok jutranjice okoli sveta, nikdar ne strinja z datumsko črto, razun v dveh posebnih dnevih v letu. Ako bi zemeljska os stala pravokotno na ravnici svojega pota okoli solnca, bi ne bilo tako. Tedaj bi solnce vžšlo in zašlo istočasno na vsakem kraju, ležečem ob istem meridianu od tečaja do tečaja. Na tak način bi vladalo večno poletje v vročih in večna spomlad v zmernih krajih, na tečajih pa večna zima. Z drugimi besedami, ne bilo bi nobene premembe niti v dnevih niti v letnih časih.

Toda zemeljska os je nagnjena za 23½ stopinj proti ravnici svojega pota okoli solnca, in zaradi tega moramo potegniti črto jutranjice za dvajseto stoletje ne poleg 180. meridijana ampak preko njega v tem kotu, t. j. 23 stopinj od severovzhoda proti jugozapadu.

Iz tega sklepamo, da je jutranjica dvajsetega stoletja zasvetila ljudstvu, živečemu ob datumski črti 180 meridijana ob različnem času; in to tem preje, čim bolj gremo proti jugu, in tem pozneje, čim bolj gremo proti severu. Še več, jutranjica novega stoletja sploh ni posvetila na nobenega izmed obeh tečajev, kajti z 22. septembrom 1900 se je pričela na severu šestmesečna noč in na jugu šestmesečni dan. Vsled tega ne bo severni tečaj videl prvega solnca 20. stoletja pred 22. marcem.

Ako bi se prememba stoletij vršila na kateremkoli dnevu jednakonočja — 22. marcu ali 25. septembru — ko stoji zemeljska os ravnokotno na ravnici svojega pota okoli solnca, in sta dan in noč ednako dolga po vsem svetu, bi bilo stvar povsem lahko določiti. Črta jutranjice bi se strinjala z datumsko črto, in od tečaja do tečaja bi vžšlo solnce novega stoletja istočasno.

A žal, temu ni tako, in posledica je, da se črta jutranjice na potu okoli zemlje najprvo dotakne datumske črte na jugu od ravnika in se potem počasi pomika navzgor, dokler je ne pusti za seboj visoko gori na severu. Zato bo zasvetilo prvo solnce 20. stoletja na krajih ležečih na ali ob 180. meridianu po onem redu, v kateri leže isti razvrščeni od juga proti severu.

Ob tem meridianu, katerega kličemo tudi datumsko črto, pa je od južnega ledenega morja navzgor prva suha zemlja. Podnožno otočje (Antipode Islands); vsled tega so tamošnji prebivalci prvi videli jutranjico 20. stoletja. Nekaj minut pozneje jo je videlo Otočje obilnosti (Bounty Islands). Nato se je pomaknila preko severnega otoka Nove Zelandije, potem preko Vanu Levu v Fiji otočju. Kmalu za tem se je posvetila na koralnih skalah Ellisove skupine, in potujoč še kakih devet stopinj proti severu se je jutranjica točno ob šesti uri dotaknila one točke, kjer sta se sestala naša vlaka. V šestih urah in 25 minutah je pozlatila templje in palače po Kalkuti. V dvanajstih urah in 25 minutah se je zasvetila na podnožju Eiffelovega stolpa v Parizu. Pet minut pozneje je oblestila križ katedrale sv. Pavla v Londonu. Čez 17 ur in 25 minut pa se je jutranjica novega veka poigravala z vodami v podnožju kipa Svobode v new-yorški luki. V treh nadaljnjih urah je prekoračila severno ameriško celino ter dospela do Zlatih vrat v San Francisco. Od tu naprej se je pomikala zarja čez sinje Tiho morje nazaj tja od koder je prisvetila in tako sta se končala jutro in večer prvega dneva v 20. stoletju.

Dva dogodka sta, katerih potovalci okoli sveta prav radi omenjajo, in ki sta v direktni zvezi z našo razpravo. Prvi je, da ladija idoča proti vzhodu sreča solnce in okoli zemlje grede prihiti en dan: vsled tega mora izpustiti en dan, kadar prestopi 180. meridian, ako hoče svoj koledar ohraniti v redu. Obratno, ladija idoča proti zahodu izgubi en dan in mora vsled tega šteti jeden dan več, takrat, ko gre čez 180. meridian.

Somišljeniki!

Pišite za „Slovenski List“ — sporočajte mu hitro vse važne dogodke. Pridobivajte novih naročnikov!

Odvetnik

dr. Fran Tominšek

dovoljuje si naznaniti, da je otvoril svojo

odvetniško pisarno

v Ljubljani na Bregu števil. 20

ter jo pridružil odvetniški pisarni gospoda dr. Val. Krisperja v Ljubljani.

Vsaka gospodinja
in mati

se mora blagrovati, katera rabi z ozirom na zdravje, varčnost in dobri okus Kathreiner-Kneippovo sladno kavo (pristno samo v znanih izvirnih zavitkih).